

Nr 380.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 3, 4, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension; given Stockholms slott den 21 mars 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels antaga bilagda förslag till lag om ändrad lydelse av 3, 4, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension,

dels ock medgiva att — utöver vad i 17 § av förenämnda lag finnes stadgat i fråga om beräkning av tjänstår för erhållande av pension — i sådant hänseende även må få beräknas tid, under vilken tjänst innehavare vid statens provningsanstalt innehafte befattning vid tekniska högskolans materialprovningsanstalt.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3, 4, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907
angående civila tjänst innehavares rätt till pension.

Härigenom förordnas, att 3, 4, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Såsom underlag för bestämmande av pensions belopp skall, där ej särskilt pensionsunderlag blivit i lönestaten fastställt, tjäna:

a) för tjänst, med vilken jämte lön tjänstgöringspenningar eller ortstillägg äro förenade, hela lönen;

b) för annan tjänst, två tredjedelar av lönen.

Vid beräkning av pensionsunderlag för tjänst, med vilken förmån av boställe, prebende, donation eller annan dylik förmån är förenad, skall lönen, därest den av sådan anledning minskats med ett belopp, som finnes i lönestaten angivet eller med ledning därav kan bestämmas, ökas med detta belopp.

Ej må för någon tjänst pensionsunderlag beräknas till högre belopp än sex tusen kronor.

I fråga om beräkning av pensionsunderlag för vissa lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier skall gälla vad därom särskilt är stadgat.

4 §.

Pension är till sitt belopp antingen *hel* eller *avkortad*.

Hel pension utgör, där ej för särskilt fall annorlunda är stadgat, samma belopp som det för tjänst innehavaren vid tiden för hans avgång från tjänsten gällande pensionsunderlag; dock skall, för tjänst innehavare, som under kortare tid än fem år innehaft den tjänst, från vilken avgång äger rum, beloppet av *hel* pension utgöra en femtedel av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, vilka under vart och ett av de senast förflutna fem åren varit för tjänst innehavaren gällande; och skall, därest sådan tjänst innehavare under någon del av nämnda tid, utan att tillika innehava tjänst, som i denna lag avses, innehaft annan statstjänst, med vilken rätt till pension är förenad, pensionsunderlag beräknas jämväl för den tid, sådan tjänst innehafts, och därvid tillämpas de i 3 § givna föreskrifter.

Avkortad pension utgör viss del av *hel* pension och beräknas på sätt i 7 § föreskrives.

Där vid beräkning av pensions belopp detta icke slutar å helt tiotal kronor, skall det ökas till närmast högre tiotal kronor.

I fråga om beräkning av pension för vissa lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier gäller vad därom särskilt är stadgat.

5 §.

Rätt att komma i åtnjutande av *hel* pension inträder:

för manlig tjänst innehavare vid uppnådda sextiosju levnadsår och trettiofem tjänstår;

för kvinnlig tjänst innehavare vid uppnådda sextio levnadsår och trettio tjänstår;

dock att sådan rätt inträder:

a) för kvinnlig befattningshavare, tillhörande sjukvårds- eller ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka, samt för ämneslärarinna vid blindundervisningsanstalterna: vid femtiofem levnads- och tjugufem tjänstår;

b) för yrkesinspektris och kvinnlig assistent inom yrkesinspektionen: vid sextio levnads- och tjugu tjänstår;

c) för tjänsteman, som varit anställd vid beskickning eller konsulat i Ostasien eller Brasilien minst fem år, för mästrelots och lots samt för manlig befattningshavare, tillhörande sjukvårdspersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka: vid sextio levnads- och trettio tjänstår;

d) för provinsialläkare: vid sextiotvå levnads- och tjugu tjänstår;

e) för fyringenjör och verkmästare vid lotsstyrelsen, befälhavare a lotsverkets ångfartyg Vega, å lotsverkets ångfartyg anställd maskinist och uppborädsman, å fyrskepp anställd fyrmästare eller reservfyrmästare, fyrvaktare och befälhavare eller reservfyrvaktare, fyrvaktare samt fyrbiträde, övermontör, stationsmästare, maskinist och montör samt sluss-, bro-, kanal- och hamnvakter vid statens vattenfallsverk, manlig befattningshavare, tillhörande ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka, betjante vid tullverkets kust- och gränsbevakning, gymnastiklärare och musiklärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna, de vid blindundervisningsanstalterna anställda lärare ävensom beridare vid hingstdepå: vid sextiotvå levnads- och trettio tjänstår;

f) för förste provinsialläkare: vid sextiofem levnads- och tjugutre tjänstår;

g) för tjänstemän vid statens vattenfallsverk, anställda såsom överingenjör vid kanalverk och driftingenjör vid kraftverk, för yrkesinspektör och manlig assistent inom yrkesinspektionen ävensom underinspektör, för bergmästare, gruvingenjör, spränggämnensinspektören och inspektör över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring, för chefen för statens provningsanstalt samt avdelningschef och förste avdelningsingenjör vid anstalten, för lärare vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tekniska högskolan, gymnastiska centralinstitutet, farmaceutiska institutet, tandläkarinstitutet, undervisningsanstalterna för barnmorskor, veterinärintitutet, Chalmers tekniska institut, fria konsternas akademi, musikaliska akademiens konservatorium, skogshögskolan samt lantbruksinstitutet vid Ultuna och lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, för folkskolinspektör, för föreståndare och överassistenter vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, för avdelningsföreståndare vid statens skogsförsöksanstalt ävensom för statskonsulenter i olika grenar av lantbrukshållningen samt länsveterinärer: vid sextiofem levnads- och tjugufem tjänstår;

h) för rektorer och lektorer vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier: vid sextiofem levnads- och trettio tjänstår;

i) för läkare vid hospital eller asyl för sinnessjuka, ämneslärare vid allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna samt annan övningslärare vid sådan läroanstalt än de under e) särskilt angivna ävensom för lärare vid skeppsgosseskola: vid sextiofem levnads- och trettiotre tjänstår;

k) för den manliga bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna, maskinist och förman vid statens uppfostringsanstalt å Bona, lotskapten,

lotslöjnant, överlots, å fast fyr anställd fyrmästare, uppbördsfyrvaktare, fyrvaktare och fyrbiträde, postvaktbetjante, följande till statens vattenfallsverk hörande tjänstemän, nämligen överingenjörsassistent, distriktsingenjör, kanalingenjör, kanalinspektör, driftverkmästare, instrumentmakare, reparationsmästare, befälhavare å bogserbåt, förman och maskinskötare, landsfogde och landsfiskal, betjante vid tullverkets lokal-förvaltning, skogsförvaltare och skogsvaktare vid universitetet i Uppsala, andra ämnes- och övningslärare vid statens läroverk än de under e), g), h) och i) särskilt angivna ävensom statsgeologer, lantbruksingenjörer och distriktslantmätare, förvaltande och bevakande personal vid skogsstaten samt föreståndare och skogsrättare vid statens skogsskolor, distriktschefer och distriktsingenjörer i väg- och vattenbyggnadsdistrikten ävensom observatorer, geodeter, kartografer, manliga ritare och gravörer vid rikets allmänna kartverk samt förste aktuarie, aktuarie, kartograf, manliga ritare och gravörer vid sjökarteverket: vid sextiofem levnads- och trettiofem tjänstår;

l) för chefen för lantbruksstyrelsen: vid sextiosju levnads- och tio tjänstår såsom chef för nämnda styrelse;

m) för lantbruksinspektoren vid statens uppfostringsanstalt å Bona, ledamöterna å skolöverstyrelsens yrkesskolavdelning, byråchefen för lantbruksärenden i lantbruksstyrelsen och lantbruksakademiens sekreterare, tillika ledamot och sekreterare i styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet och ordförande i anstaltens nämnd: vid sextiosju levnads- och tjugufem tjänstår.

6 §.

Skyldighet att från tjänsten avgå inträder:

a) för innehavare av domarämbete vid fyllda sjuttio år eller, där han, efter att hava uppnått de i 5 § för rätt till hel pension stadgade levnads- och tjänstår, oavbrutet under sex månader på grund av sjukdom varit och fortfarande finnes vara till tjänstgöring oförmögen;

b) för annan tjänstinnehavare vid uppnående av den i 5 § stadgade levnadsålder, Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten avskeda, den myndighet obetaget att låta med avskedet anstå, därest och så länge tjänstinnehavaren prövas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock icke i något fall längre än till fyllda sjuttio år;

c) för tjänstinnehavare, som icke uppnått den i 5 § stadgade levnadsålder, där han, efter att under fem på varandra följande år i

följd av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen;

d) för tjänstinnehavare, som träffats av olycksfall i tjänsten, där olycksfallet finnes för framtiden medföra oförmåga till tjänstgöring.

Befinnes tjänstinnehavare vara av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urståndsatt att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, och har sådan tjänstinnehavare tillika antingen, där enligt 5 § rätt till hel pension inträder vid sextiosju levnadsår, uppnått en levnadsålder av minst sextiofem år, eller, där enligt samma paragraf rätt till hel pension inträder vid sextiotvå år eller fråga är om läkare vid hospital eller asyl för sinnessjuka eller förste provinsialläkare, som tillika är provinsialläkare, uppnått en levnadsålder av minst sextio år, eller, där fråga är om maskinist eller förman vid statens uppfostringsanstalt å Bona, skogsförvaltare eller skogsvaktare vid universitetet i Uppsala, tjänstinnehavare inom den förvaltande eller bevakande personalen vid skogsstaten, föreståndare eller skogsrättare vid statens skogsskolor, betjante vid tullverkets lokalförvaltning eller de i 5 § k) omnämnda tjänstemän vid lotsverket, rikets allmänna kartverk, sjökartverket och statens vattenfallsverk, uppnått en levnadsålder av minst sextiotre år, eller ock, där fråga är om yrkesinspektris, kvinnlig assistent inom yrkesinspektionen, mäterlots eller lots, uppnått en levnadsålder av minst femtioåtta år, äge Konungen, uppå därom av vederbörande myndighet gjord framställning, förklara sådan tjänstinnehavare skyldig att från tjänsten avgå.

Denna lag träder i kraft, i vad angår 3 och 4 §§ dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt i övrigt den 1 januari 1920.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21
mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning med statsråden och cheferna för civil- och ecklesiastikdepartementen anmälde härefter chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, uppkomna frågor om ändringar i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension samt anförde därvid:

I proposition till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen antaga ett vid propositionen fogat förslag till kungörelse angående pensionering av vissa lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminarier och statens folkskoleseminarier, innehållande särskilda bestämmelser för beräkning av pensionsunderlag och hel pension. Vid föredragning av berörda ärende framhöll chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, att bestämmelserna på grund av sin alldeles speciella karaktär icke lämpligen borde inrymmas i civila pensionslagen, utan att hänvisning från vederbörande paragrafer i denna borde ske till den av departementschefen

*Vissa lärare
i övnings-
ämnen.*

föreslagna särskilda författningen. I anslutning härtill föreslår jag, att dylika hänvisningar intagas uti 3 och 4 §§ i pensionslagen.

*Kvinnliga
assistenter
inom yrkes-
inspektionen.*

Enligt 5 § b) i 1907 års pensionslag inträder för yrkesinspektris rätt att komma i åtnjutande av hel pension vid sextio levnads- och tjugu tjänstår. Beträffande skyldighet att från tjänsten avgå gäller, förutom de i 6 § givna allmänna bestämmelser, enligt sista stycket i samma paragraf, att, därest yrkesinspektris finnes av sjukdom eller minskad arbetsförmåga vara urståndsatt att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, Konungen äger, uppå därom av vederbörande myndighet gjord framställning, förklara henne skyldig att från tjänsten avgå efter fyllda femtioåtta år.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t under punkt 85 i sjätte huvudtiteln framlagt förslag om inrättande av kvinnliga assistenttjänster inom yrkesinspektionen. För dessa synas i nyssberörda avseenden enahanda bestämmelser böra gälla som för yrkesinspektris. Samtidigt som den nya befattningsgruppen införes uti ifrågavarande lagrum, torde i 5 § g) orden »assistent åt yrkesinspektör» böra utbytas mot »manlig assistent inom yrkesinspektionen».

*Sjukvårds-
och ekonomi-
personalen
vid statens
anstalter för
sinnessjuka.*

Den 28 juni 1918 utfärdade Kungl. Maj:t avlöningsreglemente för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka att gälla från och med den 1 januari 1919, då personalen uppfördes på ordinarie stat. I 14 § av reglementet finnas särskilda pensionsunderlag fastställda för omförmälda personal, varjämte stadgats, att den, som med eller under år 1919 utnämnes till ordinarie befattning, skall vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten samt rätt till pension, som under nämnda år kunna vara meddelade.

I samband med reglementets utfärdande anbefalldes Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att inkomma med förslag till de ytterligare föreskrifter i ämnet, som kunde vara erforderliga.

Med anledning härav har medicinalstyrelsen den 11 november 1918 avgivit förslag till bestämmelser rörande sjukvårds- och ekonomipersonalens pensionsålder.

I sitt utlåtande erinrar medicinalstyrelsen till en början om att styrelsen hittills, med stöd av 25 § i stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901, tilldelat understöd eller årligt underhåll åt betjäning, som längre tid med nit och trohet fullgjort sina åligganden men till följd av ålder, sjukdom eller under tjänstgöring ådragen skada nödgats

lämna tjänsten, samt att styrelsen härvid följt av styrelsen den 15 maj 1911 fastställda grunder för beräkningen av underhållet.

I fråga om antalet för hel pension erforderliga levnads- och tjänstår för sjukvårds- och ekonomipersonalen hava förslag även framlagts *dels* den 29 september 1913 av särskilt tillkallade sakkunniga för utredning angående personalens vid statens anstalter för sinnessjuka uppförande på ordinarie stat m. m. *dels ock* den 24 april 1918 av 1902 års löne-regleringskommitté.

Skiljaktigheterna beträffande åldersbestämmelserna i de av medicinalstyrelsen den 15 maj 1911 fastställda grunderna samt i ovannämnda tre förslag framgå av följande sammanställning:

Befattning	Enligt av medicinalstyrelsen år 1911 fastställda grunder		Enligt de sakkunnigas förslag		Enligt lönereregleringskommitténs förslag		Enligt medicinalstyrelsens nuvarande förslag	
	Levnads- år	Tjänst- år	Levnads- år	Tjänst- år	Levnads- år	Tjänst- år	Levnads- år	Tjänst- år
<i>Sjukvårdspersonal:</i>								
Uppsyningsman	60	30	60	30	60	30	60	30
Förestånderska	55	25	55	25	55	25	55	25
Skötare	55	25	55	25	60	30	55	25
Sköterska	55	25	55	25	55	25	55	25
<i>Ekonomipersonal:</i>								
Föreståndare. manlig ...	62	25	62	30	62	30	62	30
» kvinnlig...	55	20	55	25	55	25	55	25
Biträde. manligt	62	30	62	30	62	30	62	30
» kvinnligt	55	25	55	25	55	25	55	25

Enligt sammanställningen föreligger således i fråga om *ekonomipersonalen* ingen annan skiljaktighet, än att enligt de av medicinalstyrelsen tillämpade grunder antalet tjänstår för manlig och kvinnlig föreståndare utgör respektive 25 och 20, medan styrelsen i sitt nu avgivna förslag, i likhet med ovannämnda sakkunniga och lönereregleringskommittén, härvidlag upptager antalet tjänstår till respektive 30 och 25.

I detta sammanhang torde böra omnämnas, att ordföranden i svenska hospitalens ekonomipersonals förbund, vilken såsom adjungerad deltagit i uppgörandet av medicinalstyrelsens föreliggande förslag, enligt avgiven reservation ansett, att levnadsåldern för erhållande av pension beträffande den manliga ekonomipersonalen borde sättas till 60 år.

Beträffande *sjukvårdspersonalen* förfäktar såväl medicinalstyrelsen, i enlighet med hittills av styrelsen tillämpade grunder, som de sakkunniga, att skötare bör pensioneras vid uppnådda 55 levnadsår och 25 tjänstår samt sköterska vid 53 levnads- och 25 tjänstår. Löne-regleringskommittén föreslår däremot, att årsantalet fastställs för skötare till respektive 60 och 30 samt för sköterska till respektive 55 och 25.

Till stöd för sitt förslag anför löne-regleringskommittén, bland annat, följande:

»Den lägsta levnadsåldern för rätt till hel pension utgör enligt gällande pensionslag för kvinna 55 år och för man 60 år. Ett godkännande av de sakkunnigas förslag skulle alltså innebära en sänkning av den lägsta åldersgränsen med två år för vissa kvinnor och ända till och med 5 år för vissa män. Även om det dessa befattningshavare åliggande arbete måste, såsom de sakkunniga framhållit, anses synnerligen utslitande, torde dock med skäl kunna erinras, att enahanda förhållande nog även gäller beträffande andra befattningshavare, för vilka i pensionslagen ovan nämnda lägsta levnadsålder fastställts.

Det synes därför kommittén icke erforderligt att för befattningshavare tillhörande den nu ifrågavarande hospitalspersonalen bestämma pensionsåldern lägre än den enligt pensionslagen lägsta. I fråga om levnadsåldern torde alltså böra för pensionsrätt fordras 55 år för kvinnlig befattningshavare tillhörande vare sig sjukvårds- eller ekonomipersonalen, 60 år för manlig befattningshavare tillhörande sjukvården och 62 år för manlig befattningshavare tillhörande ekonomipersonalen.

I anslutning härtill torde tjänståldern för skötarpersonal böra höjas med 5 år eller således till 30 år.»

Till förmån för den motsatta åsikten påpekar däremot medicinalstyrelsen följande:

»Styrelsen delar till fullo den av de sakkunniga uttalade åsikten om behovet och nödvändigheten av, att den vid sinnessjukvården verksamma personalen får rätt till pension vid en jämförelsevis tidig levnads- och tjänstålder. Erfarenheten har visat, att vederbörande vid inträde i den hittills bestämda pensionsåldern endast i enstaka fall besuttit nödig fysisk hälsa och andlig vakenhet för vidare tjänstgöring. I de allra flesta fall, särskilt då det gällt sköterskor, hava de varit så nedsatta ifråga om tjänsteförmåga, att en fortsatt tjänstgöring icke gärna skulle tillstyrkts. I ovan nämnda, av medicinalstyrelsen utfärdade grunder för beräkning av årligt underhåll åt ifrågavarande personal har levnads- och tjänståldern fastställts med hänsyn till vunen erfarenhet om personalens minskade tjänstduglighet vid uppnående av den i desamma bestämda åldern.»

Efter att härefter hava erinrat, bland annat, därom, att hospitalspersonalen själv enständigt yrkat på fastställande av den lägre pensionsåldern, fortsätter medicinalstyrelsen:

»I detta sammanhang anser sig styrelsen även böra omnämna de betänkanden, som avgivits dels den 22 december 1916 av särskilda tillkallade sakkunniga för

utredning angående kvinnlig sjukvårdspersonals arbetsförhållanden m. m., dels ock den 3 november 1917 av sakkunniga för utredning angående det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering.

I förstnämnda betänkande föreslås en pensionsålder av 55 år för kvinnlig sjukvårdspersonal. Ut i det att dessa sakkunniga lämnade uppdraget har emellertid undantagits behandlingen av den vid hospitalen anställda sjukvårdspersonalen, varför de sakkunniga ej heller vid avgivandet av sitt förslag ingått på någon prövning beträffande pensionsåldern för denna personal. Som skäl för bestämmandet av pensionsåldern till 55 år för andra sjuksköterskor hava dessa sakkunniga framhållit, att de åtgärder i syfte att reglera sköterskornas arbetsförhållanden, enkannerligen deras vakning, som sakkunniga föreslagit, skulle hindra, att sköterskorna hädanefter bleve utslitna, som hittills i åtskilliga fall skett, samt att ur denna synpunkt det därför hos dem i regel kunde förutsättas god arbetsförmåga till uppnådda 55 år.

Vad de sakkunniga således anfört äger emellertid icke tillämpning på de vid hospitalen anställda sjuksköterskorna, varför styrelsen fortfarande på ovan anförda grunder anser pensionsåldern för dessa sistnämnda sköterskor böra fastställas till 53 år.

Någon sådan prövning hava sistnämnda sakkunniga ej heller företagit, då deras uppdrag endast avsett avgivande av förslag rörande sättet för åstadkommande av en centralisering av det statsunderstödda pensionsväsendet och icke rörande villkoren för de olika befattningshavarnas pensionering.»

Under förordande i övrigt av det av medicinalstyrelsen framlagda förslaget angående pensionsålder för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka anser jag mig beträffande skötare och sköterskor vid anstalterna böra ansluta mig till löneregleringskommitténs mening. I detta sammanhang vill jag omnämna, att förslag i dagarna avlättes till innevarande års riksdag om nya bestämmelser beträffande pensionering av vissa andra än i hospitalens tjänst anställda sjuksköterskor och att därvid rätten att komma i åtnjutande av hel pension föreslagits skola inträda vid 55 levnads- och 25 tjänstår. Tillräcklig anledning att i detta avseende uppställa annan regel för sköterskor vid hospitalen torde näppeligen föreligga.

Departementets
chefen

I och med hospitalspersonalens uppförande på ordinarie stat har 1907 års pensionslag blivit gällande för densamma. De av mig förordade särskilda bestämmelserna för sjukvårds- och ekonomipersonalen föranleda, att nya befattningsgrupper måste införas i 5 § a), c) och e) uti berörda lag.

Vid föredragning av till regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel för år 1920 hörande ärenden framlade jag, bland annat, förslag till nya avlöningsstater för vissa under kommerskollegium lydande befattningsgrupper. Härvid påpekade jag, att kommerskollegium förordat ett fastställande av andra bestämmelser i fråga

Bergmästare.
gruvingen-
järnen, spräng-
ämnesinspek-
törerna och in-
spektörer över
elektriska an-
läggningar.

om för hel pension erforderligt antal levnads- och tjänstår än de enligt lagen om civila tjänst innehavares rätt till pension i regel gällande.

De befattningshavare kollegium härvid avsåg voro bergsstatens tjänstemän (bergmästare och gruvingenjörer), sprängämnesinspektören samt inspektörerna över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring. Vid samtliga ifrågavarande tjänster syntes kollegium rätt till hel pension böra inträda, då innehavarna uppnått 65 levnads- och 25 tjänstår. Till stöd härför framhöll kollegium, å ena sidan att motsvarande bestämmelser redan gällde för yrkesinspektörerna, å andra sidan att i den till befattningarna hörande tjänstgöringen inginge talrika inspektionsresor, vilka måste verka synnerligen slitande på personer i mera framskriden ålder.

*Departements-
chefen.*

I likhet med kommerskollegium anser jag, att här ifrågavarande befattningshavare böra erhålla rätt till hel pension vid 65 levnads- och 25 tjänstår och således upptagas i 5 § g) uti pensionslagen. Härför talar såväl den rörliga tjänstgöring, vilken är förenad med befattningarna, som den omständigheten, att åtskilliga innehavare av befattningarna förut torde hava haft enskild anställning och därför först vid jämförelsevis framskriden ålder inträtt i statens tjänst. I detta sammanhang vill jag erinra om att de av mig förordade bestämmelserna för närvarande gälla, förutom för yrkesinspektörer, även för exempelvis vissa tjänstemän vid statens vattenfallsverk.

*Befattnings-
havare vid
statens prov-
ningsanstalt.*

I proposition nr 165 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag till stat för statens provningsanstalt, att tillämpas från och med år 1920. Förutom övriga bestämmelser för åtnjutande av de i berörda stat upptagna avlöningsförmåner har Kungl. Maj:t därvid föreslagit, att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är vid tiden för den nya statens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträde till befattningen stadgat; dock med skyldighet för chef, avdelningschef och förste avdelningsingenjör att vara underkastad de förändrade bestämmelser i berörda hänseenden, som kunna varda meddelade.

I enlighet med vad jag vid framläggandet av ovannämnda förslag till stat förbehöll mig, torde jag nu få till närmare behandling upptaga frågan om tiden för inträdandet av rätt till pension för sistnämnda befattningshavare.

Härvid torde jag böra erinra om att löneregleringskommittén, på i ovannämnda proposition närmare angivna grunder, beträffande avdelningscheferna och förste avdelningsingenjörerna vid anstalten förordnat ett fastställande av pensionsåldern till 65 levnads- och 25 tjänstår. — I fråga om chefen för anstalten åter, vilken enligt onförmälda proposition skall utnämnas av Kungl. Maj:t och icke, såsom 1917 års kommitterade angående organiserande av anstalten föreslagit, förordnas för en tid av sex år, har löneregleringskommittén visserligen förklarat, att särskilda pensionsbestämmelser vore erforderliga, men har kommittén tillika framhållit, att kommittén saknade förutsättningar att bedöma den tjänstålder, som i detta fall kunde anses vara efter förhållandena mest lämpad, varför kommittén förutsatte, att Kungl. Maj:t skulle finna skäligt föranstalta om ytterligare utredning härutinnan.

Med anledning härav har styrelsen för materialprovningensanstalten anmodats inkomma med förslag i fråga om tiden för inträdande av rätt till pension för såväl chefen som avdelningscheferna och förste avdelningsingenjörerna. Härvid har styrelsen framhållit, att de av löneregleringskommittén anförda synpunkterna i fråga om pensionsåldern för de sistnämnda båda grupperna befattningshavare från anstalten framförts till kommittén i en promemoria, samt att styrelsen funne sig icke äga anledning frångå den därvid angivna uppfattningen, att pensionsåldern för nämnda befattningshavare borde fastställas till 65 levnads- och 25 tjänstår, i vilket sistnämnda avseende tjänstetid vid materialprovningensanstalten borde få tillgodoräknas. Beträffande anstaltens chef synes styrelsen hava utgått från att denne skulle förordnas på sex år, och har styrelsen därför föreslagit, att han i pensionshänseende måtte jämsställas med cheferna för de affärsdrivande verken.

Statskontoret, som anbefallts yttra sig över styrelsens ifrågasvarande förslag, har i avgivet utlåtande framhållit följande:

»Då enligt vad av förevarande underdåniga skrivelse framgår innehavare av befattningshavare såsom avdelningschefer och förste avdelningsingenjörer vid statens provningsanstalt icke kunna väntas komma att inträda i statstjänst förr än vid 35 à 40 års ålder samt tjänstgöringens beskaffenhet synes böra föranleda till avgångsskyldighet vid uppnådd levnadsålder av 65 år, håller statskontoret före, att innehavare av nämnda tjänster böra upptagas bland de tjänstinnehavare, som finnas angivna i 5 § g) av den civila pensionslagen, och sålunda bliva berättigade till hel pension vid 65 levnads- och 25 tjänstår. Vad beträffar befattningen såsom chef för anstalten läser det vara avsatt, att även denna befattning skall liksom förenämnda tjänster tillsättas med fullmakt och icke, som förut blivit ifrågasatt, uppehållas på förordnande. Vid sådant förhållande och under förutsättning att ovan angivna orsaker till bestämmande av lägre pensionsålder än den eljest gällande kunna anses

föreligga även beträffande anstaltens chef, torde jämväl innehavaren av chefsbefattningen böra upptagas bland de i 5 § g) i pensionslagen angivna tjänst innehavare.

Vad slutligen beträffar tjänstårsberäkningen synes det icke vara något att erinra mot utverkande av medgivande därtill, att för tjänst innehavare vid statens provningsanstalt må — utöver vad i 17 § pensionslagen finnes stadgat i fråga om beräkning av tjänstår för erhållande av pension — i sådant hänseende även få beräknas tid, under vilken sådan tjänst innehavare må hava innehaft befattning hos tekniska högskolans materialprovningsanstalt.»

Departements-
chefen.

Vad sålunda förekommit synes mig utgöra skäl för att medgiva såväl chefen för statens provningsanstalt som avdelningschefer och förste avdelningsingenjörer vid densamma rätt till hel pension vid 65 levnads- och 25 tjänstår. Jag får därför föreslå, att nämnda befattningshavare införas i 5 § g) uti pensionslagen.

Ej heller har jag något att erinra emot det av statskontoret förordade förslaget att vid tjänstårsberäkning låta befattningshavare vid statens provningsanstalt tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring vid tekniska högskolans materialprovningsanstalt, detta så mycket mera som sistnämnda anstalt i viss mån haft karaktären av statsinstitution samt motsvarande rätt som den nu ifrågasatta förut upprepade gånger medgivits i fråga om tidigare anställning i rent privata företag. Emellertid torde riksdagens samtycke i ämnet böra utverkas.

Av de utav mig föreslagna ändrade bestämmelserna i pensionslagen torde 3 och 4 §§ böra träda i kraft dagen efter deras publicerande i Svensk författningssamling samt 5 och 6 §§ den 1 januari 1920.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst ett i enlighet med ovan angivna grunder avfattat förslag till lag om ändrad lydelse av 3, 4, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

dels antaga nämnda förslag,

dels ock medgiva att — utöver vad i 17 § av förenämnda lag finnes stadgat i fråga om beräkning av tjänstår för erhållande av pension — i sådant hänseende även må få beräknas tid, under vilken tjänst innehavare vid statens provningsanstalt innehaft befattning vid tekniska högskolans materialprovningsanstalt.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilagan litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Grip.